

**QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)**

**ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE**

Seduta tal-31 ta' Jannar, 2006

Citazzjoni Numru. 344/2004

“A”

vs.

“B”

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici datata 11 t'Ottubru 2004 a fol. 1 tal-process fejn gie premess:-

Illi l-attur izzewweg lill-konvenuta fid-29 ta' Settembru tas-sena elfejn (2000) kif jirrizulta mic-certifikat taz-zwieg hawn anness u mmakrat bhala dokument 'A' u minn dan iz-zwieg ma kienx hemm tfal.

Kopja Informali ta' Sentenza

Illi l-kunsens tal-partijiet kien vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u dmirijiet essenziali tieghu;

Illi l-kunsens tal-partijiet ghal dan iz-zwieg kien vizzjat peress li kien inkiseb bl-eskluzjoni posittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenziali tal-hajja mizzewga.

Illi ghalhekk dan iz-zwieg huwa null u bla ebda effett *ai termini tal-artikolu 19 (1) (d) u/jew I-Arikolu 19 (1) (f) tal-Att XXXVII ta' I-1975 li Jirregola z-Zwigijiet.*

Illi ghalhekk l-istess attur talab li l-konvenuta tghid ghaliex m'ghandie din il-Qorti:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi illi z-zwieg ikkuntrattat bejn l-attur u l-konvenuta fid-29 ta' Settembru 2000 huwa null u bla effett fil-Ligi u dan *ai termini* ta' dak dispost fl-**Att XXXVII tal-1975 li Jirregola z-Zwigijiet.**

Bl-ispejjez kontra l-konvenuta li hija minn issa issa ngunta biex tixhed in subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol. 3 tal-process;

Rat il-lista ta' xhieda u d-dokumenti esebiti a fol. 3 u 5 tal-process;

Rat id-digriet tal-Qorti ghall-prezentata ta' provi bil-procedura ta' l-affidavits moghti lill-partijiet fid-9 ta' Dicembru 2004 fejn il-Qorti pprefiggi terminu ta' tletin (30) gurnata lill-attur sabiex jipprezenta x-xhieda kollha tieghu producibbli bil-procedura tal-affidavits bin-notifika lill-kontro-parti jew lid-difensur tagħha, li jkollha wkoll l-istess terminu sabiex hija wkoll tipprezenta l-affidavits tagħha.

Rat il-verbal tal-15 ta' Marzu 2005 fejn il-kawza giet differita ghall-ahhar darba għan-notifika għat-12 t'April 2005.

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat il-verbal tat-12 t'April 2005 fejn il-Qorti kkonfermat il-konnessjoni tal-kawzi kif diga' gie deciz fil-kawza Citazzjoni Numru 324/04 fl-ismijiet inversi ovvjalement bejn l-istess partijiet. Il-konvenuta tat ruhha b'notifikata bl-avviz tas-smiegh u bic-citazzjoni attrici. Dr Daniela Chetcuti ghall-attrici pprezentat zewgt affidavits b'kopja lill-kontroparti. Il-kawza giet differita ghall-finali trattazzjoni ghall-25 ta' Ottubru 2005.

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tal-konvenuta tal-25 t'April 2005 a fol. 22 tal-process fejn gie eccepit:-

1. Illi l-eccipjenti taqbel illi dan iz-zwieg huwa null u bla ebda effett *ai termini tal-artikolu 19 (1) (d) u/jew l-artikolu 19 (1) (f) tal-Att XXXVII ta' l-1975 li jirregola z-zwigijiet*, izda mhux neccessarjament ghall-istess ragunijiet li jaghti zewgha l-attur.

2. Salv eccezzjonijiet ohra.

Rat id-dikjarazzjoni u l-lista tax-xhieda tal-konvenuta a fol. 23 tal-process.

Rat l-atti kollha tal-kawza bejn l-istess partijiet fl-ismijiet inversi ““B” vs Aaron Camilleri” – Citazzjoni Numru 324/2004/RCP inkluzi l-affidavits pprezentati mill-konvenuta “B” b'nota fl-istess atti datata 3 ta' Marzu 2005, fejn hemm ix-xhieda bl-affidavit tagħha – Dok. “KG” – datat 2 ta' Marzu 2005; ta' **Antoinette Galea** – Dok. “AG 1” – datat 3 ta' Marzu 2005; ta' **Alfred Galea** – Dok. “AG 2” – datat 3 ta' Marzu 2005; u ta' **Vanessa Galea** – Dok. “VG” – datat 2 ta' Marzu 2005.

Rat in-nota ta' “B” esebita fil-kawza l-ohra datata 25 ta' April 2005 u d-dokumenti hemm esebiti bhala Dok. “A” sa' Dok. “C”.

Rat is-seduta mizmuma mill-Assistenta Gudizzjarja Dr. Josette Demicoli datata 4 ta' Lulju 2005 fejn sar biss verbal minn Dr. Fiorella Camilleri De Marco li ddikjarat li ma għandhiex provi izjed, dejjem fl-atti l-ohra tal-kawza fl-ismijiet inversi.

Rat il-verbal tal-25 t'Ottubru 2005 fejn Dr Fiorella De Marco ddikjarat li l-konvenuta m'ghandhiex provi izjed. Dr De Marco talbet li l-kawza tibqa' ghas-sentenza. Il-Qorti laqghet it-talba anke' ghaliex jidher li l-attur kien iprezenta l-affidavits tieghu u saru seduti wkoll quddiem l-Assistent Gudizzjarju Dr Josette Demicoli. Il-Qorti rat ukoll in-notament ta' l-Assistent Gudizzjarju Dr Josette Demicoli fil-kawza fl-ismijiet inversi fejn jindika li l-partijiet m'ghandhomx izjed provi x'jiproducu. Il-Qorti tat il-fakolta lill-attur jiprezenta nota t'osservazzjonijiet fi zmien tleettin (30) jum bil-visto/notifika lill-kontroparti li jkollha tleettin (30) gurnata ghall-nota ta' osservazzjonijiet responsiva. Il-kawza giet differita ghas-sentenza in difett t'ostakolo ghall-31 ta' Jannar 2006.

Rat in-nota ta' osservazzjonijiet tal-konvenut tal-10 ta' Novembru 2005.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

(i) PRINCIPI LEGALI.

Illi l-attur issottometta illi z-zwieg bejnu u bejn il-konvenuta għandu jigi dikjarat null *inter alia* abbażi ta' **l-artikolu 19 (1)** **(d) tal-Kap 255** u dan għar-ragunijiet imputabbi liz-zewg partijiet. L-istess artikolu jghid li hemm kaz ta' nullita` taz-zwieg:-

“(d) jekk il-kunsens ta’ xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b’difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali tagħha, jew b’anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg”.

Illi dwar dan is-sub-artikolu din il-Qorti kif presjeduta diga' kellha okkazzjoni tezaminah, u ghalhekk tagħmel referenza għas-sentenza "**Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajar** **gia` Borg**" (Cit. Nru. 1564/97/RCP – deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u ghall-principji hemm enuncjati.

Illi fis-sentenza "**Kevin Spiteri vs Avukat Dr Renzo Porella Flores et noe**" (Cit. Nru. 2443/97/RCP – deciza 18 ta' Jannar 2000) il-Qorti għamlet referenza għall-espozizzjoni ta' **Viladrich**:-

"Thus, there is grave lack of discretion of judgement when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgement refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring" (**Viladrich, P.J., "Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated."** (Montreal, 1993), p. 686).

Illi kwantu ghall-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenziali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabbilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg. Dawn huma "*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties*

should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics" (Viladrich, P.J., op.cit., pg. 687).

Illi wkoll fis-sentenza "**Alexandra sive Sandra Farrugia vs Raymond Farrugia**" (P.A. (VGD) 10 ta' Settembru 1997) inghad wkoll li:-

"Kwantu għad-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju – Art. 19 (1) (d) – biex ikun hemm nuqqas serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju jrid ikun hemm inkapacita` psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jagħraf u jirrifletti, jew li jiddeciedi liberalment, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali ("Isabelle Zarb vs Stephen Attard" – P.A. 21 ta' Novembru 1995). Mhix għalhekk kwistjoni ta' inkompatibbila` ta' karattru, jew ta' decizjoni jew decizjonijiet zbaljati. Il-paragrafu (d) ikompli jitkellem dwar "anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg". Il-Qorti tosserva li l-ligi tagħna tirrikjedi mhux biss anomalija psikologika tkun wahda serja, izda li tkun tagħmilha mpossibbli mhux semplicement diffici, li wiehed jaqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg ossia jassumihom".

Illi għalhekk b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju l-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwalsiasi stat ta' mmaturita` li parti jew ohra fiz-zwieg tista' tkun fiha fil-mument li jingħata l-kunsens reciproku ("**Nicholas Agius vs Rita Agius già Caruana**" – (P.A. (VDG) tal-25 ta' Mejju, 1995).

Illi li kieku l-legislatur irrikjeda maturita` shiha u perfetta, ftit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. In-nuqqas ta' "discretio judicii" hu kuncett guridiku ntrinsikament marbut mal-kapacita` ta' parti jew ohra fiz-zwieg li tagħti l-kunsens liberu u xjenti tagħha għar-rabta taz-zwieg. Kif jispjega l-gurista **Colagiovanni** meta sostna li:-

"Il matrimonio, in quanto patto ossia "foedus" richiede una capacita` intellettuale e volitiva al di sopra di ogni altro contratto che è per lo meno rescindibile, in casi

*determinati dalla legge, richiede quindi una integrita` di mente e di liberta`, dato che si tratta di assumersi una “servitus” per tutta la vita” (**Forum**, 1990, Vol. 1 part I, p. 72).*

Illi pero`, kif gja` nghad, b’immaturita` jew difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju d-dottrina u l-gurisprudenza “*non si riferiscono ad una piena e terminale maturita`, non esigono nei nubenti una conoscenza perfetta ed esaustiva di cio` che comporta il matrimonio, non richiedono una preveggenza chiara ed assoluta di cio` che puo` compartare la vita coniugale, ne` un perfetto equilibrio volitivo-affettivo, ne` infine una coscienza perfetta delle motivazioni della scelta matrimoniale. Ecco perche` riesce piu` appropriato l’ uso del termine discrezione di giudizio, che fa riferimento ad un certo discernimento ma non implica il raggiungimento di una maturita` piena”* (**Pompedda, M.F.**, “**Il Consenso Matrimoniale in Grochlewski**” – Pompedda – Zaglia, “**Il Matrimonio nel Nuovo Codice di Diritto Canonico**” (Padova, 1984), p. 46).

Illi kif gie affermat diversi drabi minn din il-Qorti, inkluz fis-sentenza “**Alessandra sive Sandra Mc Monagle qabel Mamo vs Mario Mamo**” (P.A. (VDG) 26 ta’ Ottubru 2000) ikun hemm id-difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fis-sens tal-ewwel parti tal-paragrafu (**d**) imsemmi kemm-il darba jirrizulta li, “*fil-mument ta’ l-ghoti tal-kunsens matrimoniali, parti jew ohra tkun priva b’mod sostanziali, ossia gravi, minn dik il-fakolta` kritiko-estimativa jew kritiko-valutativa dwar l-oggett tal-kunsens taz-zwieg, jew minn dik il-maturita` affettiva li hija presuppost ghal ghazla libera dwar l-imsemmi oggett. Id-difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju, ghalhekk, ma hux sempliciment nuqqas ta’ hsieb, nuqqas ta’ riflessjoni; anqas ma jfisser li wiehed jagħmel ghaziet jew jiehu decizjonijiet zbaljati – in fatti decizjoni jew ghazla zbaljata hi perfettament kompatibbli ma’ diskrezzjoni ta’ gudizzju*” (ara, “**Emanuel Camilleri vs Carmen Camilleri**”, P.A., 10 ta’ Novembru 1995”).

Illi l-istess sentenza tkompli tghid “*li parti fiz-zwieg ma tkunx fehmet sufficientement, fis-sens li ma tkunx hasbet*

bizzejed jew ma tkunx irriflettiet bizzejed fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenziali tal-hajja mizzewga, ma jammontax necessarjament ghal difett (serju) ta' diskrezzjoni ta' gudizzju (“Selina-Maria Vella Haber vs Joseph Gatt”, P.A., 15 ta' April 1996)”.

Illi ghalhekk biex ikun hemm in-nuqqas jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju kif ravvizat fl-**artikolu 19 (1) (d)** irid ikun hemm l-inkapacita` psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku/psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jaghraf u jirrifletti, u li jiddeciedi liberament, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (ara f'dan is-sens, fost ohrajn, “**Jacqueline Cousin vs Bernard Simler**”, P.A., 3 ta' Gunju 1998; “**Roseanne Cassar vs Kenneth Cassar**”, P.A. 19 ta' Ottubru 1998; u “**Carmelo Grima vs Mary Andrews**”, P.A., 2 ta' Novembru 1998).

Illi propriu ghalhekk ukoll il-legislatur jirrikjedi li d-difett ta' diskrezzjoni jrid ikun wiehed serju u l-anomalija psikologika tkun wahda serja.

Illi kif jispjega **Bersini**, d-diskrezzjoni ta' gudizzju tikkonsisti f'zewg elementi distinti izda konkorrenti w interdipendenti:-

*“La piena avvertenza e il deliberato consenso La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettiva, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione di giudizio comprende la maturità di giudizio e la maturità affettiva La maturità di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all' atto da compiere, agli obblighi essenziali da assumersi e ai doveri coniugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturità affettiva comporta generalmente quella adeguata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotività che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la volontà e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo così una mancanza di consenso libero (immaturità affettiva) e ponderato (immaturità di giudizio)” (**Bersini, F.**, “Il Diritto Canonico Matrimoniale.” (Torino, 1994), p. 97).*

Illi l-istess awtur, imbagħad ikompli jispjega dwar kemm irid ikun serju d-difett ta' diskrezzjoni biex wieħed ikun jista' jghid li hemm id-difett fil-kunsens u l-konsegwenti nullità taz-zwieg:-

“Se ci si chiede quale grado di discrezione di giudizio possa ritenersi proporzionato al matrimonio, rispondiamo anzitutto che, sia per la conoscenza intellettiva come per la deliberazione volitiva, dovrà essere maggiore di quello richiesto per peccare mortalmente e per stipulare gli altri contratti. Il motivo sta nel fatto che il consenso matrimoniale riguarda obbligazioni che si proiettano nel futuro ed è ordinato all’assunzione di uno stato di vita che incide su tutta l’ esistenza con un contratto perpetuo e irriscendibile che comporta una serie di gravi obblighi ad esso inerenti. Per dare un valido consenso, non è sufficiente il grado di ragione col quale speculativamente uno sappia che cosa è il matrimonio; è necessaria la maturità di giudizio capace di ponderare in concreto i doveri e i diritti che uno deve assumersi per tutta la vita. In altri termini, è necessaria la discrezione non tanto per l’ atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni che da quell’ atto derivano. Una discrezione che impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazione degli impegni sostanziali del matrimonio e non di tutto il suo valore etico, religioso, sociale, giuridico ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l’ età prescritta dal legislatore per poter contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrare, per qualsiasi motivo, la capacità intellettiva e volitiva sopra descritta sia gravemente alterata o addirittura mancante, si dovrà ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio” (ibid. pp. 97-98).

Illi hawnhekk il-Qorti, kif qalet fil-kawza “**Trudel Camilleri Balzan vs Wayne Camilleri**” (P.A. (RCP) 12 ta' Dicembru 2003), tixtieq tippreciza li ghazla libera, kunsens hieles, għar-rabta taz-zwieg mhux sinonimu mal-kuncett ta' ghazla

facili, u dan kif gja` gie ndikat fis-sentenzi fuq kwotati, tant li nghad li:-

“... . . . se il sogetto non e` in grado di superare [i] condizionamenti interiori, allora si dira` che la scelta di lui non e` stata libera; lo sara` invece qualora pur pressato da tali impulsi provenienti dal proprio psichismo, da un’ affettività non sufficientemente matura o anomala, e quindi anche di fronte a conflitti interiori, sara` stato capace di superarli, di dominarli razionalmente, di scegliere con autonomia In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioe` col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica società coniugale, sia nei riguardi dell’ altra parte sia nei riguardi della prole” (**Pompedda, M.F.**, “**Incapacita` di Natura Psichica in Matrimonio Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento.**” (Bologna, 1991), pp. 231, 233).

Illi kwantu għad-difett fil-kunsens dovut għall-anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, kif ingħad fis-sentenza **“Carmelo Farrugia vs Josephine Haber”** (P.A. (RCP) 26 ta’ Novembru 2002) *“il-ligi tagħna, bhad-dritt kanoniku {Can. 1095 (3)} tirrikjedi mhux semplici diffikulta` izda mpossibilita` li wieħed jaqdi ossia jassumi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Inkapacita` jew impossibilita` vera f'dan il-kuntest hi ipotizzabbli biss fil-prezenza ta’ anomalija psikologika serja li, independentement minn kif wieħed jagħzel li jiddefiniha jew jiklassifikaha fil-kamp tal-psikjatrija jew tal-psikologija, tintakka sostanzjalment il-kapacita` “di intendere e/o di volere”.*

*“L’ incapacita` di assumere gli oneri essenziali della vita coniugale”, jghid **Bersini**, “rende la persona inabile al matrimonio, anche nell’ ipotesi che al momento di contrarre le nozze abbia avuto la discrezione di giudizio sufficiente per un valido consenso” (op. cit., p. 99).*

Illi ghal dak li jirrigwarda l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenziali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabbilment gew ritenuuti bhala l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg.

Illi dawn huma anke skond is-sentenza "**Angel Spiteri vs Joseph Spiteri**" (P.A. 4 ta' Novembru 1994) "*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics*" (**Viladrich, P.J.**, op. cit., p. 687).

Illi tal-istess portata huma s-sentenzi "**Anthony Gaffiero vs Juanita Gaffiero nee' Sultana**" (P.A. (VDG) 17 ta' Novembru 2000) u "**Anna Galea vs John Walsh**", (P.A. (VDG) tat-30 ta' Marzu 1995). Inerenti, ghalhekk, f'dawn l-obbligazzjonijiet hemm l-obbligu tal-partijiet li jagħtu lilhom infuħom lil xulxin fit-totalita` tagħhom sabiex tigi stabbilita bejniethom "*the community of life and love*".

Illi fl-ahharnett din il-Qorti tagħmel referenza għal dak li nghad fis-sentenza fl-ismijiet "**Nathalie O'Toole vs Patrick O'Toole**" (P.A. (N.A.) 25 ta' Marzu 2002) fejn ingħad li:-

"Il-kunsens moghti fiz-zwieg skond din l-istess gurisprudenza m' huwiex dak il-kunsens semplici rikjest fil-kuntratt in generali ghaliex il-kuntratt taz-zwieg huwa wieħed "sui generis" u ta' ordni pubbliku. Illi għalhekk il-partijiet f'kuntratt ta' zwieg mhux biss irid ikollhom il-kapacita' li jagħtu dak il-kunsens, izda li l-istess irid jigi

moghti bl-aktar mod liberu u xjenti ghal dak kollu li tirrikjedi r-rabta taz-zwieg. Il-kuntratt taz-zwieg għandu jigi apprezzat mhux biss bl-ghajnejn oggettivi tal-ligi, izda jrid isib is-sinifikat tiegħu fir-relazzjonijiet ta' koppja u l-iskop ahhari taz-zwieg, cjoء li tnejn minn nies jaġħtu lilhom nfushom lil xulxin ad eskluzjoni ta' kollox u kulhadd. Meta għalhekk għal xi raguni jew ohra dak il-kunsens ma jkunx gie moghti bil-konoxxenza shiha ta' dak li jgib mieghu z-zwieg, allura jinholoq dubju kemm dak il-kuntratt matrimonjali huwa wieħed validu."

Illi kif ingħad fis-sentenza "**Al Chahid vs Mary Spiteri**" (P.A. (RCP) 5 ta' Gunju 2002) inoltre l-kunsens irid ikun wieħed tali li permezz tiegħu l-parti li tesprimih trid tkun konxja ta' l-obbligi, d-dmirijiet u r-responsabbiltajiet li ggib magħha l-hajja mizzewga bhal ma huma l-elementi ta' unjoni permanenti, esklussiva w-irrevokabbli.

Illi dawn il-principji kollha gew ikkonfermati f'diversi sentenzi mogħtija minn din il-Qorti nkluzi "**Maria Rita Calleja vs Mohamed Ben Mohamed Khemiri**" (P.A. (RCP) 17 ta' Frar 2000); "**Nicolai Balzan vs Simone Cremona**" (P.A. (RCP) 9 ta' Marzu 2000); "**Ousama Sadalah vs Doris Tanti**" (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000); "**Josephine Gabriel vs Dr. Georg Sapiano et nomine**" (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); "**Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro**" (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001); "**Mazen Dadouch vs Maria Dadouch xebba Galea**" (P.A. (RCP) 22 ta' Marzu 2002); "**Albert Grech vs Josette Grech**" (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002); "**Marco Tanti vs Catherine Azzopardi**" (P.A. (RCP) 30 ta' Mejju 2002); u "**Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia**" (P.A. (RCP) 29 ta' Ottubru 2002).

Illi l-attur jirreferi wkoll ghall-artikolu 19 (1) (f) li gie diskuss u ezaminat fis-sentenza "**Nicolai Balzan vs Simone Cremona**" minn din il-Qorti kif presjeduta (Cit. Nru. 1019/98/RCP – deciza fid-9 ta' Marzu 2000) u "**Mark Spiteri vs Susan Margaret Spiteri**" (P.A. (RCP) 27 ta' Frar 2001) u a skans ta' ripetizzjoni qed issir referenza ghall-principji hemm enuncjati. Illi inoltre fis-sentenza "**Theresa Taguri nee Spiteri vs Avukat Christopher**

Cilia et noe” (Cit. Nru. 3130/96/NA – deciza P.A. (NA) fl-10 ta’ Novembru 1999) gie ritenut illi:-

“Fl-interpretazzjoni ta’ dan is-sub-inciz gie ritenut mill-Qorti tagħna illi l-eskluzjoni pozittiva ma kellhiex neċċesarjament tirrizulta biss minn xi haga espressa direttament izda setghet tigi espressa bl-imgieba ta’ xi parti fil-perjodu mmeddatament qabel u wara li jkun inkiseb l-istess kunsens”.

Illi tal-istess portata hija s-sentenza **“Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro”** (P.A. (RCP) 1 ta’ Frar 2001); **“Joseph Gabriel vs Dr. Georg Sapiano nomine”** (P.A. (RCP) 8 ta’ Novembru 2000); **“Carmen El Shimi gja Tanti vs Ibrahim Mohamed Mohamed Ibrahim El Shimi”** (P.A. (NA) 20 ta’ Gunju 2000); **“Mary Rose Abder Rahim vs Esam Abder Rahim”** (P.A. (NA) 31 ta’ Mejju 2000); **“Ousama William Hfez Sadallah vs Doris Dalli”** (P.A. (RCP) 4 ta’ April 2000) u **“Albert Grech vs Josette Grech”** (P.A. (RCP) 30 ta’ April 2002 Cit Nru 793/01/RCP), u **“Joseph Mizzi vs Pauline Mizzi”** (P.A. (RCP) 1 t’Ottubru 2002 Cit Nru 50/02/RCP).

(ii) APPREZZAMENT TAL-PROVI.

Illi mill-provi prodotti jirrizulta li l-partijiet izzewgu fid-29 ta’ Settembru 2000 u jirrizulta wkoll li l-konvivenza ta’ bejn il-partijiet sfaxxat f’qasir zmien tant li wara sena u hames xħur l-istess zwieg kien gja sfaxxa u jidher car mill-kumpless tal-provi prodotti li l-istess zewg partijiet kienu jbatu minn nuqqas serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fuq il-hajja mizzewga u fuq l-elementi essenzjali tagħha, tant li mill-provi prodotti jirrizulta li l-istess partijiet qatt ma mpenjaw ruhhom bl-ebda mod ghall-hajja mizzewga, anzi jidher li kien hemm tensjoni kbira bejniethom li ggravat ruħha meta l-istess kopja saret taf li ma setghax ikollha tfal, il-mara tħid minhabba ragunijiet medici tar-ragel, fil-waqt li r-ragel jallega li l-problema medika kienet fuq iz-zewg nahat.

Illi pero` din il-Qorti thoss li mix-xhieda tar-ragel jidher car li huwa qatt ma kien verament iħobb lil dik li sallum hi l-

mara tieghu, u jghid bl-iktar mod car li huwa zzewwigha biss ghaliex hija kienet tinsisti mieghu sabiex tizzewweg u wkoll ghaliex bejniethom huma kienu lahqu xraw post sabiex jghixu fih; jidher car li huwa ma fehemx x'inhuma l-elementi essenziali taz-zwieg u fil-fatt ma jidhirx li huwa kien lest li jiddedika hajtu ghall-hajja mizzewga ma' l-istess mara, tant li huwa qabad relazzjoni ma' mara ohra, u skond martu huwa kien li fil-fatt kecciha mid-dar; jidher car li mix-xhieda tal-mara u x-xhieda minnha prodotta li l-istess attur ma kellu l-ebda rispett lejn id-dinjita` tal-mara, u wkoll lejn l-element ta' fedelta` u fil-fatt meta l-istess ragel f'din il-kawza hass li r-relazzjoni tieghu mal-persuna li zzewweg kienet waslet fit-tmiem tagħha, ma hassa xejn bi tqila milli jkollu relazzjoni ma' mara ohra u litteralment kecca lill-martu mid-dar. Taht dan l-aspett wiehed ihares lejn ix-xhieda ta' l-imsemmija "B" u wkoll ta' ommha Antionette Galea li qalet bl-iktar mod car u konvincenti li kienet fil-fatt surpriza kif bintha kienet ser tizzewweg lill-attur, ghaliex kien jidher car mill-bidu nett li l-istess attur ma kienx jirrispetta lill-bintha u anke kien vjolenti magħha u gieli anke magħhom ukoll.

Illi da parte tal-mara din il-Qorti thoss li l-kunsens tagħha kien ukoll vizzjat u dan peress li wriet mill-provi prodotti li hija kienet tbat minn immaturita` gravi tali li tivvija l-kunsens tagħha u dan peress li minkejja li hija kienet konxja tal-fatt li r-ragel ma' kienx jittrattaha sew lanqas qabel iz-zwieg, tant li kien jimxi biss fuq dawk li kienu jghidulu l-genituri tieghu, jew iz-zija tieghu, hija xorta wahda, minkejja d-dubji kbar li kellha, ghazlet li tizzewweg lilu, u dan biss ghaliex kellhom post flimkien u ghaliex hasbet li biz-zwieg biss bniedem jinbidel, ghalkemm jidher car li hija kienet anke bezghana minnu, minhabba l-mod dispregattiv u xejn dinjitzu li huwa kien jindirizzaha jew jirredikolaha bih.

Illi fil-fatt dan huwa rifless mill-fatt li hija maz-zwieg tilfet kull inizjattiva, mhux mghejjuna mill-fatt li dak li suppost kien zewgha kien biss ifittex lill-familja tieghu u lill-hbiebu, bil-konsegwenza li meta ndunat li medikament ma setghax ikollhom tfal (il-mara tghid ghaliex zewgha kien sterili) kull tentattiv jew ahjar sembjanza ta' hajja

mizzewga spiccat ghall-kollox u jidher li eventwalment l-istess partijiet lanqas biss setghu jissaportu lil xulxin, u llum jidher li kull parti għandha relazzjoni ma' persuna ohra – bl-element ta' fedelta` mankanti għal kollox, iktar u iktar meta l-istess partijet damu biss sena u xi xhur jghixu flimkien u anke sseparaw *de facto* u ftit wara legalment. Fil-fatt mix-xhieda tar-ragel jirrizulta li l-istess mara ftit jew xejn kienet turi xi inizjattiva lejn il-hajja tagħhom ta' kuljum u s-sitwazzjoni kompliet marret lura bic-cirkostanzi fuq indikati.

Illi għalhekk din il-Qorti thoss li l-kunsens ta' kull parti f'dan iz-zwieg kien vizzjat abbazi ta' **l-artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

III. KONKLUZJONI.

Illi għalhekk għal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta'** u **tiddeciedi**, billi filwaqt li tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenuta biss inkwantu l-istess huma b'xi mod inkompatibbli ma' dak fuq deciz, **tilqa' t-talba attrici biss fis-sens hawn deciz**, b'dan illi:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi illi z-zwieg ikkuntrattat bejn l-attur u l-konvenuta fid-29 ta' Settembru 2000 huwa null u bla effett fil-Ligi u dan peress li l-kunsens ta' kull parti kien vizzjat abbazi ta' **l-artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

Bl-ispejjez jinqassmu bin-nofs bejn il-partijiet.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----